

Ауыл мектептерінің 9-11 (12) сынып оқушыларына арналған жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық олимпиаданың үшінші (облыстық) кезеңі

Тесттер
География-11 сынып

1. Уганда астанасы:
  - A. Кигали
  - B. Бужумбура
  - C. Кампала
  - D. Киншаса
  - E. Додома
2. Төмендегілердің ішінен ауданы ең кіші елді таңдаңыз:
  - A. Судан
  - B. Моңғолия
  - C. Алжир
  - D. Сауд Арабиясы
  - E. Индонезия
3. Ең көп таралған діні басқа елдерден ерекшеленетін елді таңдаңыз:
  - A. Тайланд
  - B. Мьянма
  - C. Лаос
  - D. Камбоджа
  - E. Вьетнам
4. Тізімнен қышқылды эффузивті магмалық жынысты таңдаңыз:
  - A. Риолит
  - B. Базальт
  - C. Гранит
  - D. Кварцит
  - E. Диорит
5. Шөгінді жыныстардың пайда болу кезеңдерінің бірі болып табылатын процесті таңдаңыз:
  - A. Метаморфизм
  - B. Қайта кристалдану
  - C. Седиментогенез
  - D. Интрузия
  - E. Булану
6. Жер екі себепке байланысты ішкі жағынан ыстық: планетаның пайда болуының қалдық жылуы және ...
  - A. Ежелгі метеорит құлауы
  - B. Радиоактивті ыдырау
  - C. Күн арқылы жылыту
  - D. Жанартаулардың жылу шығаруы
  - E. Тектоникалық плиталардың қозғалысы
7. Ірі қалалардың ауылдары мен аудандарын бейнелеу үшін ең қолайлы масштаб:
  - A. 1:500
  - B. 1: 25000
  - C. 1: 200 000
  - D. 1:500000
  - E. 1:1 000 000
8. Дефляция нәтижесінде пайда болған жер бедерінің пішінін таңдаңыз:
  - A. Шөл саңырауқұлақтары
  - B. Шөл қазаншұңқыры

- C. Инзельберг
  - D. Карст
  - E. Карлар
9. Мұхит түбінің ең үлкен бөлігін мыналар алып жатыр:
- A. Қайраң
  - B. Континенттік беткей
  - C. Науалар
  - D. Үстірт
  - E. Абиссаль жазығы
10. Төмендегі тізімнен оқшауланған тілді таңдаңыз:
- A. Эсперанто
  - B. Айну
  - C. Грузин
  - D. Күрд
  - E. Араб

Сұрақтар (11-15) төмендегі инфографикаға негізделеді:

11. Инфографика негізінде дұрыс қорытындыны таңдаңыз:
- A. Ұлытау өңірінде ер адамдар әйелдерге қарағанда екі есе көп жалақы алады.
  - B. Семейде әйелдердің жалақысы ерлерге қарағанда көп.
  - C. Соңғы бірнеше жылда әйелдердің орташа жалақысы төмендеді.

- D. Астанада ерлердің жалақысы әйелдердің жалақысынан төрттен бір есе жоғары.
- E. Жұмыссыз әйелдердің саны бойынша Атырау облысы бірінші орында тұр.
12. Қазақстандағы 2023 жылға арналған орташа айлық атаулы жалақыны 322 800 теңге деп есептей отырып, Қазақстандағы ер адамдардың орташа жалақысын есептеңіз және жауап нұсқаларынан ең жақын жауапты көрсетіңіз. Жұмыс істейтін ерлер мен әйелдердің арақатынасын 1:1 делік.
- A. 300 мың
- B. 325 мың
- C. 350 мың
- D. 375 мың
- E. 400 мың
13. Қай аймақта ер адамдар орташа есеппен көп жалақы алады?
- A. Астана
- B. Атырау облысы
- C. Алматы
- D. Қарағанды облысы
- E. Жетісу облысы
14. Медиандық жалақы (...) орташа айлық жалақы (бос орынды толтырыңыз):
- A. Бірнеше есе аз
- B. Аздау
- C. Теңдей дерлік
- D. Көбірек
- E. Бірнеше есе көп
15. Инфографикаға сәйкес, гендерлік жалақы айырмашылығын ең көп анықтайтын сала:
- A. Ауыл шаруашылығы
- B. Өнеркәсіп
- C. Қызмет көрсету секторы
- D. Ақпараттық технология
- E. Қаржы секторы

(16-20) сұрақтар топыраққа арналған.

16. Топырақ түзуші фактор ЕМЕС:

- A. Уақыт
  - B. Топография
  - C. Өсімдіктер
  - D. Эрозия
  - E. Климат
17. Жоғарыдағы фотода көрсетілген топырақ:
- A. Тундралық
  - B. Қара қоңыр (каштан)
  - C. Сары топырақ
  - D. Қара топырақ
  - E. Ферралиттік
18. Топырақ бөлігіндегі бозғылт сұр аймақтар мынаны көрсетеді:
- A. Оттегінің төмен болуы
  - B. Күшті тотығу үдерісі
  - C. Сумен белсенді шайылу
  - D. Топырақтың қысыммен қатты қысылуы
  - E. Эрозияның әсері
19. Жердегі топырақ қабатының ең үлкен қалыңдығы аймақтарда байқалады:
- A. Жоғары температура және құрғақ климат
  - B. Төмен температура және ылғалды климат
  - C. Жоғары температура және ылғалды климат
  - D. Қоңыржай климат
  - E. Төмен температура және төмен климат
20. Қазақстанның дала зоналарына мыналар тән:
- A. Сұр топырақтар
  - B. Сары топырақтар
  - C. Қоңыр топырақтар
  - D. Қара топырақтар
  - E. Қара қоңыр (каштан) топырақтары

А бөлімі. Ауа райын зерттеу

Ауа райының өзгеруін бақылау үшін метеостанциялар пайдаланылады, оларда метеорологиялық айнымалыларды өлшеуге арналған әртүрлі аспаптар бар.

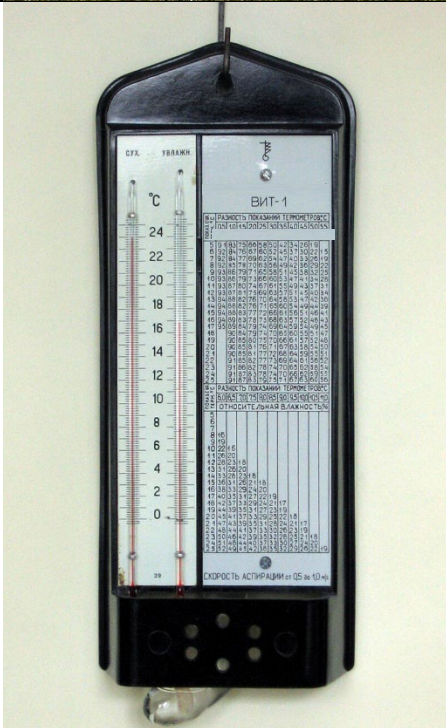

Ауа райының өзгеруін бақылау үшін метеостанциялар пайдаланылады, оларда метеорологиялық айнымалыларды өлшеуге арналған әртүрлі аспаптар бар.

1. Төмендегі кестеден кейінгі тізімдердің дұрыс жауаптарын пайдалана отырып, «құрылғының суреті – құрылғының атауы – өлшенген шама» арасындағы дұрыс сәйкестіктерді орнату арқылы төмендегі кестені толтырыңыз (тізімдердегі қосымша жауаптар бар). Кейбір ұяшықтар толтырылған [4.5]

	Құрылғының суреті	Құрылғының атауы	Ол нені өлшейді?
--	-------------------	------------------	------------------

I.			(.....)	Атмосфералық қысым
II.			Анеморумбометр	(.....)
III.			(.....)	(.....)

IV.			(.....)	(.....)
B.			(.....)	(.....)
VI.		Трансмиcсиометр	(.....)	

Жетіспейтін құрылғылар атауы– 1) психрометр, 2) барометр, 3) мұз аппараты, 4) гелиограф, 5) плювиограф.

Өлшенетін шамалардың тізімі– А) күндізгі күн сәулесінің ұзақтығы, В) салыстырмалы ылғалдылық, С) жауын-шашын мөлшері, D) желдің жылдамдығы мен бағыты, Е) атмосфераның көріну мүмкіндігі, F) мұз бен аяз шөгінділерінің болуы.

В1 схемасында (оң жақта) метеорологиялық кабина – жерден 2 метр биіктікте орнатылған жалюзі бар ақ ағаш кабина көрсетілген. Метеорологиялық кабинада психрометр, гигрометр, максималды және минималды термометрлер орналасқан.

2. Ауа райы экранының дизайнының үш аспектісін анықтаңыз және олардың әрқайсысының ішіндегі құралдардың өз функцияларын орындауға қалай көмектесетінін түсіндіріңіз. [4.5]

Мысалы: Кабинеттің төбесі оның астынан ауа еркін өтуі үшін күшейтілген, бұл шатырдан төбеге жылу беруді азайтады.

В1 схемасы. Метеорологиялық кабина.

Жаздың екі түнінде бір метеорологиялық станцияда температураны өлшеген кезде мыналар байқалды:

- Алғашқы түн ашық болып, таңғы 6-да ауа температурасы $+8^{\circ}\text{C}$ болды.
  - Екінші түнде күн бұлтты болып, таңғы сағат 6-да ауа температурасы $+12^{\circ}\text{C}$ болды.
3. Басқа метеорологиялық айнымалылар өзгеріссіз қалса, айырмашылық неліктен пайда болғанын түсіндіріңіз.[1]

В бөлімі. Географиялық ашылулар

Ұлы географиялық ашылулар-XV ғасырда басталып, XVIII ғасырға дейін созылған адамзат тарихындағы кезең, онда еуропалықтар Еуропада үлкен сұранысқа ие жаңа сауда серіктестері мен тауар көздерін іздеу үшін Африка, Америка, Азия және Океанияға жаңа жерлер мен теңіз маршруттарын ашылды.

1. Маршруттар туралы алған білімдеріне сүйене отырып, төмендегі саяхатшылар кестесін толтырыңыз: [6]

Экспедиция бағыты		Саяхатшы	Мақсат
I.		(.....)	(.....)
II.		(.....)	(.....)
III.		(.....)	(.....)
IV.		(.....)	(.....)

В.		(.....)	(.....)
VI.		(.....)	(.....)

2. Төмендегі тұжырымдардың ақиқат екенін анықтаңыз (Дұрыс / Дұрыс емес) [2]

	Мәлімдеме	Жауап
1	Ұлы географиялық ашылулардың басталуының басты себептерінің бірі Осман империясын айналып өтіп, Азияның байлығына жол табуға ұмтылу болды.	
2	Америго Веспуччи Америка жағалауына бірінші болып аяқ басқандықтан, құрлық оның атымен аталған.	
3	Жаңа материктердің ашылуы сол құрлықтардағы елдермен жаңа одақтастық қатынастардың қалыптасуына әкелді.	
4	Ұлы географиялық ашылулар кезеңінде ең алғашқы халықаралық сауда компанияларының бірі құрылды	

3. «Колумб айырбасы» терминіне анықтама беріңіз.[2]